РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ
щодо дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика

Опитування проведено в межах внутрішньої системи забезпечення якості освіти Національного університету охорони здоров'я України імені П. Л. Шупика.

Метою дослідження було визначення обізнаності здобувачів із принципами академічної доброчесності, особливостей їх дотримання під час навчання та підготовки наукових робіт, а також напрямів удосконалення інформаційної та освітньої підтримки.

Методологічну основу аналізу становили анкетне опитування, описова статистика та тематичний аналіз відкритих відповідей.

Проаналізовано всі відповіді, представлені в наданому файлі. Серед учасників опитування 88,0% зазначили освітній ступінь «магістр», 12,0% - «доктор філософії». Отже, результати характеризують сукупність опитаних різних освітніх рівнів і спеціальностей.

Відсоткові показники розраховано від загальної кількості учасників опитування. У запитаннях із можливістю множинного вибору сума часток може перевищувати 100%. Результати відображають обізнаність, самооцінку та досвід респондентів і не є безпосередньою перевіркою їхніх навчальних або наукових робіт.

Із поняттям академічної доброчесності ознайомлені 89,2% опитаних, частково ознайомлені - 8,4%, не ознайомлені - 2,4%. Поняття плагіату відоме 94,0% респондентів, частково відоме - 4,8%, не відоме - 1,2%.

Із нормативними документами університету щодо забезпечення академічної доброчесності ознайомлені 73,5% опитаних, частково -16,9%, не ознайомлені - 9,6%. Про діяльність Комісії з етики та академічної доброчесності знають 74,7%, не знають - 25,3%.

Про використання в університеті програмного забезпечення для виявлення плагіату поінформовані 54,2% респондентів, частково поінформовані - 26,5%, не поінформовані - 19,3%.

Таким чином, загальна обізнаність із поняттями академічної доброчесності та плагіату є вищою, ніж поінформованість про конкретні університетські процедури й інструменти їх забезпечення.

Для отримання інформації про академічну доброчесність респонденти використовують офіційні документи університету - 65,1%, інтернет-ресурси - 63,9%, роз'яснення викладачів - 62,7%, спілкування з одногрупниками - 41,0%.

Отримані результати свідчать про важливу роль офіційних документів і викладачів у поширенні відповідної інформації. Доцільно забезпечувати узгодженість роз'яснень та зручний доступ до правил цитування, перевірки робіт і звернення до Комісії.

Необхідність дотримання академічної доброчесності підтримують 90,4% опитаних, тоді як 9,6% обрали відповідь «важко відповісти».

Про дотримання її принципів у власній діяльності повідомили 95,2% респондентів; 4,8% не змогли однозначно відповісти.

Під час підготовки рефератів, статей і презентацій 85,5% опитаних зазначили, що завжди опрацьовують матеріали, аналізують їх і цитують із зазначенням джерела. Використання результатів лише власних досліджень обрали 37,3%. Варіант про опрацювання матеріалів і цитування із зазначенням джерела лише в окремих випадках відзначили 26,5%. Оскільки запитання передбачало множинний вибір, ці групи частково перетинаються.

Водночас 9,6% опитаних зазначили, що перефразовують чужі тексти без посилання на джерело, стільки ж - перекладають іншомовні матеріали без зазначення джерела. Дослівне використання чужого тексту з посиланням на інше джерело відзначили 6,0%, копіювання інтернет-матеріалів із подальшим поданням їх як власних без посилань - 3,6%, часткове або повне привласнення чужих текстів без зазначення авторства - 1,2%.

Загалом принаймні одну із зазначених практик обрали 20,5% опитаних. Під час розрахунку кожного респондента враховано лише один раз, незалежно від кількості обраних варіантів. Результати вказують на потребу в додатковому роз'ясненні правил цитування, перефразування та використання перекладених матеріалів. Поєднання позитивної самооцінки з повідомленнями про некоректне використання джерел свідчить про потребу в практичному навчанні академічного письма. Водночас анкета не дає підстав визначати точний рівень фактичного дотримання доброчесності або робити висновки про навмисність порушень.

Виключно відповідь про відсутність спостережень проявів академічної недоброчесності в університеті обрали 73,5% респондентів. Ще 2,4% одночасно зазначили відсутність таких спостережень і конкретні прояви порушень, тому ці відповіді є суперечливими.

Серед конкретних проявів опитані відзначили необ'єктивне оцінювання - 14,5%, списування - 12,0%, фальсифікацію - 3,6%, академічний плагіат і

самоплагіат - по 2,4%. Частки відображають вибір відповідних варіантів, зокрема у суперечливих відповідях.

На окреме запитання про відомі випадки недоброчесної поведінки серед інших здобувачів 67,5% відповіли заперечно, 9,6% - ствердно, 22,9% обрали відповідь «важко відповісти».

Повідомлення про можливі порушення потребують уважного та конфіденційного розгляду. Самі відповіді анкети не встановлюють фактів порушень.

Серед можливих причин академічної недоброчесності респонденти найчастіше зазначали обмежений доступ до необхідної інформації - 37,3% та повторюваність тем наукових статей - 25,3%. Відсутність інтересу до тем наукових статей і чітких правил написання робіт відзначили по 24,1% опитаних. Масовість освіти та порушення принципів академічної взаємодії й корпоративної довіри обрали по 18,1%, відсутність покарання за плагіат - 13,3%, надмірну комерціалізацію академічного простору - 8,4%.

Отримані відповіді відображають уявлення респондентів про можливі причини недоброчесності та вказують на доцільність поліпшення доступу до інформаційних джерел, уточнення вимог до письмових робіт, урізноманітнення тем досліджень і підтримки навчальної мотивації.

Необхідність перевірки магістерських робіт на академічний плагіат на 5 балів оцінили 31,3% опитаних, на 4 бали - 26,5%, на 3 бали - 24,1%, на 2 бали - 2,4%, на 1 бал - 15,7%. Середня оцінка становила 3,55 бала з 5.

Отже, оцінки на рівні 4-5 балів надали 57,8% респондентів. Водночас відмінності у відповідях свідчать про доцільність додаткового пояснення мети перевірки та порядку інтерпретації її результатів.

У відкритих відповідях респонденти звернули увагу на необхідність перевірки достовірності даних, запобігання фабрикації та фальсифікації, правильності цитування, обґрунтованості статистичних розрахунків і дотримання етичних вимог. Окремо порушено питання недобросовісного використання штучного інтелекту та використання згенерованої інформації без перевірки.

Серед заходів запобігання академічній недоброчесності найбільшу підтримку отримало формування культури доброчесності - 50,6%. Використання програмного забезпечення для перевірки плагіату обрали 33,7%, освітні семінари та лекції - 32,5%, посилення санкцій - 13,3%.

На окреме запитання про необхідність проведення семінарів із доброчесності, академічного письма та правомірності запозичень позитивно відповіли 53,0% опитаних. Відмінність показників пояснюється різними

формулюваннями запитань: загальна потреба в семінарах та вибір найбільш ефективних заходів.

Серед запропонованих способів реагування респонденти найчастіше підтримували часткове доопрацювання магістерської роботи з повторною перевіркою - 68,7%, а також роз'яснювально-виховні бесіди - 43,4%. Повторне вивчення освітнього компонента обрали 16,9%, незарахування оцінки за магістерську роботу та позбавлення пільг або академічної стипендії - по 8,4%, відрахування - 1,2%. Дані показники відображають оцінки запропонованих заходів учасниками опитування.

У відкритих відповідях запропоновано проводити практичні заняття з академічного письма, розширити доступ до засобів перевірки текстів і якісних наукових джерел, забезпечити зрозумілі критерії оцінювання, посилити взаємодію з науковими керівниками та відкриту комунікацію. Також наголошено на значенні особистого прикладу викладачів.

ВИСНОВКИ

Попри загалом позитивну оцінку освітнього середовища університету, результати опитування виявили проблемні аспекти організації підготовки аспірантів. 10,2% опитаних не обізнані з можливостями формування індивідуальної освітньої траєкторії, 8,5% не підтвердили можливості вибору дисциплін, стільки ж повідомили про недостатність часу для наукових досліджень. У відкритих відповідях зазначено потребу в уточненні графіка навчання, послідовності викладання дисциплін та посиленні практичної підготовки з біостатистики й академічного письма.

Основними напрямами вдосконалення є інформування про університетські процедури, розвиток навичок коректного використання джерел та забезпечення доступності навчально-методичної підтримки. Особливої уваги потребує те, що 20,5% опитаних зазначили принаймні одну практику некоректного використання чужих текстів.

За результатами аналізу доцільно:

- Проводити практичні заняття з цитування, перефразування, оформлення посилань і використання перекладених матеріалів.
- Забезпечити зручний доступ до нормативних документів, інформації про діяльність Комісії та порядку перевірки письмових робіт.
- Уніфікувати та пояснювати вимоги до підготовки і оцінювання навчальних і наукових робіт.
- Розширювати доступ до якісних інформаційних джерел і консультацій викладачів та наукових керівників.
- Роз'яснювати правила відповідального використання штучного інтелекту, перевірки достовірності інформації та представлення результатів досліджень.